

AVRUPA'DA KAMUSAL ALAN ARAŞTIRMALARI: İÇERİK ANALİZİ YERİNE İDDİA ANALİZİ YÖNTEMİ *

PUBLIC SPHERE RESEARCHES IN EUROPE: CLAIM ANALYSIS IN PLACE OF CONTENT ANALYSIS METHOD

Huriye TOKER^a

ÖZET

Kamusal alan, ortaklaşılın sosyal konularda toplumu bir araya getiren bir forum veya arena kavramına işaret etmektedir. Çeşitli tanımlara göre kamusal alanın farklı mecralarda ortaya çıktığı ifade edilir ki bunların en önemlilerinden biri de medyadır. Medya ve iletişim yoluyla halk ile devlet arasında uygun tartışma arenası yaratılmaktadır. Medya içeriği kamunun fikrini politikalara ve alt sistemlerin eylemlerine yansıtmaktadır. Kitle iletişimi kamu iletişiminde konuşmacıların dinleyicisine ulaşımını sağladığı gibi, demokratik politik kurumları ve mekanizmaları politik alanlara bağlamaktadır bu nedenle medya içeriğinin kamusal alanı yansıttığına ilişkin hakim bakış vardır.

Kamusal alanın varlığı, kapsamı, yapısı ve kalitesi politik sistemin meşruiyeti sorusuyla yakından ilişkilidir. Vatandaşları politik sistem hakkında tutumlarının şekillenmesi için de yine meşruiyet bir gerekliliktir. Avrupa Birliği spesifik örneğinde de kamu iletişimi AB'nin demokratikleşmesini geliştirebilir ve bunun için gerekli koşul Avrupa Birliği'ne ilişkin konularda kamu iletişimin halkın bilgi seviyesine katkıda bulunmasıdır.

Çeşitli Avrupa Birliği ülkelerindeki ulusötesileşme tartışmalarında medyanın rolü ve kamusal alanın Avrupalılaşması 1990'lardan bu yana devam eden bir tartışma alanıdır. Fakat bu araştırmalar Türkiye'deki araştırmacılar tarafından gözardı edilmiştir. Bu çalışmada Avrupa'da gerçekleşen araştırmalar ele alınırken EUROPUB projesine ilişkin sonuçlar ve 'iddia analizi' adı verilen araştırma metodolojisi incelenerek Avrupa kamusal alanı çalışmalarının perspektifi genişletilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa kamusal alanı, Avrupalılaşma, Avrupa Birliği, iddia analizi

* Bu çalışma, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Beşinci Kültür Araştırmaları Sempozyumu, "Karaelmas 2009: Medya ve Kültür", 2-4 Temmuz 2009 için hazırlanan "Avrupa'da Kamusal Alana İlişkin Yapılan Araştırmalara

Bakış: İçerik Analizi Yöntemi Yerine İddia Analizi Yöntemi" başlıklı bildirisinin gözden geçirilmiş halidir.

^a Öğr. Gör., Yaşar Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı. huriye.toker@yasar.edu.tr

ABSTRACT

Public sphere refers a forum or an arena which it gather the society for common social issues. Various definitions imply that the public sphere may be more or less explicitly present in different spaces. One important space is constituted by the media. The media and communication can facilitate discourses. Media content can reflect public opinion and be directed at politics and the actions of a (sub-)system. There are indeed good reasons to almost equate the media and their contents with the public sphere: Mass media enable public communication as speakers are unable to reach their audience and democratic political entities need mechanisms to link the political arenas.

The existence, scope, structure, and quality of a public sphere are closely related to questions of the legitimacy of a political system. Furthermore legitimacy requires citizens to hold beliefs about a political system. In the specific case of the European Union, public communication can further advance democratization of the EU and it is a necessary condition that public communication contributes to knowledge about European affairs.

The role of media on transnationalisation debates in different European Union member countries and Europeanization of public sphere are the long standing discussion areas since the 1990's. However the issue is mostly ignored within Turkish researchers. In this article we try to map the public sphere researches in Europe with focusing on EUROPUB project results and its methodology namely 'claim analysis' in order to expand the knowledge of the existing research tradition.

Key Words: *European public sphere, Europeanization, European Union, claim analysis.*

1.Giriş

Günümüzde ülkeler demokratikten totalitere dek değişen çizgilerde varlıklarını sürdürseler de medya diyerek genellediğimiz kitle iletişim araçlarının tüm dünyada kabul edilen etkisi ve gücü yadsınamaz. Kitle iletişim araçları, toplumu bilgilendirme yoluyla yaşamsal deneyimleri zenginleştirerek, insanların çevresindeki olaylara karşı farkındalığını arttırmakta, kanaat ve tutumlarının oluşmasını ya da şekillenmesini sağlayabilmektedirler.

Demokratik bir toplumun oluşmasının temel şartlarından ilki, bilgi sahibi ve özgür bir kamuoyudur. Demokratik toplumlarda kanaatlerin oluşması yani kişinin veya toplumun belli konularda fikirlerinin oluşması ve sonrasında sivil toplum kuruluşlarının halkın düşüncelerini kanalize edebilmesi için öncelikle toplumun bilgilendirilmesi gerekmektedir. Halkın kendi kararlarını etkileyebilecek bilgi ve görüşlere özgürce ulaşabilmesi gerekmektedir. Halk, bilgi alanında yeterli donatılmışsa egemenliğinden söz edilebilir ve bu da demokrasinin güçlülüğünü getirir.

Medya, talep ve düşüncelerin dile getirilmesine imkan vererek, mevcut sistemin kusurlarını ortaya çıkartan, yanlış uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlayan ve bu yolla toplumsal gelişim ve dönüşüme katkı veren önemli bir aktördür. Doğru ve akılcı tercihler yapabilmesi için yurttaşların doğru bilgiye ulaşması gerekmektedir, bunun için de bilgi edinme özgürlüğü ve özgür medya adeta bir gerekliliktir. Medya aynı zamanda kamuoyunun oluşmasını ve siyasal karar sürecine katılmasını sağlayan sivil toplum kuruluşlarını işlevsel kılan önemli bir aktördür.

Toplumsal yaşamda vatandaşlar yüzyüze iletişim ve etkileşimden daha yüksek oranda politik bilgiyi kitle iletişim araçları aracılığıyla edinirler. Bu durumda medya, toplumdaki pek çok kamusal alanı biraraya getiren adeta bir 'yapıştırıcı' görevi görür (de Vreese, 2007:6). Özellikle kişilerin günlük deneyimlerine dahil olmayan alanlarda, konu hakkında doğrudan bilgi sağlama olanaklarının daha az olduğu durumlarda, medya etkisinin daha büyük olduğu bir gerçektir (Newton, 2006:218; Kentmen, 2009:626).

Kitle iletişim araçlarına ilişkin kavramsallaştırmanın ayrılmaz bir parçası olan kamusal alan kavramı üzerinde duracağımız bu çalışmada, kamusal alana ilişkin tanımlar ele alınmakta, ardından Avrupa kamusal alanı ve bu kamusal alanın varlığını sorgulayan son dönem araştırmalara yer verilmektedir. Çalışmanın yenilikçi yanı, son bölümde ele alınan, sosyal bilimlerde içerik analizine alternatif olarak ileri sürülen '*claim analysis*' olarak ifade edilen 'iddia analizine'¹ ilişkin bilgilerdir.

2. Kamusal Alan Kavramı

Kamusal alan terminolojisi, toplumbilim ve dilbilimci Jürgen Habermas'ın *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü* başlıklı kitabı ile sosyal bilimler alanına dahil edilmiş, günümüz akademik çalışmalarında sıklıkla ele alınan bir kavram olmuştur (Habermas, 1962). Habermas'a göre kamusal alan, tüm toplumu etkileyen problemleri 'algılama, teşhis etme ve iyileştirme' arenasıdır (Habermas, 1962, 1996: 359-373), çağdaş medya, siyaset çalışmaları için de popüler terimlerden birisidir (Keane, 2002:295; İrvan 2002:293). Felsefe, tarih, hukuk, sosyoloji, iletişim gibi pek çok disiplinin keşiştiği bir konu olan kamusal alan, hem belli bir alanda insanların aktif

katılımıyla tarih içinde sosyal ve politikalarla oluşturulan ilişkidir, hem de hukuk, kurum, dil ve pratikleri ile bir dizi geleneklerin paylaşımıdır (Koçan, 2008:3).

Kelime ilk olarak 'öffenlichkeit' kelimesiyle ifade edilmiştir ve Almanca'da 'açıklık, açık olma' anlamına gelir. Açıklık anlamının yanında, kelimedeki kamuoyu anlamı da bulunmaktadır (Langenscheidts Taschenwörterbuch, 1991). Kelime herkese açık olma, ulaşılabilen olayları ifade eder ve en basit anlamıyla kamuda bir konuyu tartışmayı ve kamuya mal etmeyi anlatır. Sonuç olarak kamusal alan kavramı "vatandaşların birbirleriyle iletişim kurdukları, politik konularda üzerinde konuştukları bir arenadır" yani ortak bir alandır (de Vreese, 2007:5). Kamusal alanın, belli kitle iletişim araçlarıyla bağlantılı, iki yada daha çok insan arasındaki uzamsal bir ilişki türü olduğu tanımından yola çıkarak kamusal alan ile kitle iletişim araçları arasındaki bağın önemine dikkat çekilmektedir.

3. Avrupa Kamusal Alanının Çeşitli Tanımları ve Doğuşuⁱⁱ

Avrupa coğrafyasında ortak bir kamusal alanının doğuşuna ilişkin çalışmalar hem farklılık hem de bütünlük arz eder. Bazı araştırmalara göre Avrupa kamusal alanı Avrupa toplumu ve kurumlarından bile önce ortaya çıkmıştır ve kökleri 17nci yüzyıla kadar uzanır. Pan Avrupa elit kamusal alanı ise 18nci yüzyılda akademi, klise ve mahkemelerde ortaya çıkıp 19ncü ve 20nci yüzyıla yayılır ve sisteme entegre olur. Bugün ise kamusal alan, bir alan ve arena olarak sosyal konularda halkın sürekli tartışma ve angajmanı olarak algılanır. Bu bağlamda Avrupa bütünlüğünün temelindeki anlayış, ortaklaşılın Avrupa alanı, Avrupa kamusal alanı, Avrupa Birliği (AB) siyasi ve politikalarının halk gözünde yasallaşmasını ifade eder (de Vreese, 2007:4-5).

Araştırmacılara göre kamusal alan politik aktörler ile vatandaşların ortak ilgi alanlarındaki konuları tartıştıkları alandır. Kimi araştırmacılara göre kamusal alan, aynı konu, aynı anda ve yoğunlukla ve anlam yapısında tartışılırsa o alandan söz edilebilir. Eriksen'e göre ise (2005:342) kamusal alan, sivil toplumun devletin güç yapısına eklenildiği alandır. Görüldüğü gibi kamusal alan dendiğinde tek tip ve ortak bir tanımlama yerine, pek çok araştırmacının farklı yönlerine vurgu yaptığı bir kavramdan söz edilmektedir. Belki de daha vurucu ve akılda kalıcı olan Negt Kluge'nin tanımıyla kamusal alanı, "mücadelenin savaş dışı yollarla karara bağlandığı alan" (Özbek, 2004:10-20) olarak ifade edersek asıl özü yakalamış oluruz. Yani her türlü grup, birey ve toplumsal kesimin fikirlerinin ifade edilerek kelimelerin, düşüncelerin paylaşıldığı, algılandığı adeta bir anlam pazarıdır kamusal alan. Kamusal alanın ne ifade ettiğini açıklarken Habermas'ın düşünceleri ve konuya ilişkin savları etkili olmaktadır. Avrupa bütünlüğü, Avrupa Birliği ve Avrupa'daki gelişmeler için de kamusal alan kavramı üzerinde durulmaktadır.

Habermas'ın çalışmasında kamusal alan kavramı, Avrupa ulus devletlerinin birlikte çalışması, ortaklığı üzerine yapılandırılmıştır. Kuram, Fransa ve Almanya'daki daha yerel kamusal alanlar üzerine yazılmıştır. Yine Habermas, kuramını ne ulusüstü ne de uluslararası perspektif kaygısıyla geliştirmese de tüm çalışmalarında sınırlandırılmış ve homojen ulus devletini başlangıç noktası olarak almıştır.

Daha sonraki çalışmalarında Habermas, Avrupa Birliği'nin engel ve fırsatları ile birlikte kamusal alan ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Habermas, daha soyut olarak kavramsallaştırdığı ve 17nci ve 18nci yüzyıl Avrupa'sındaki gelişmelerden yola çıkarak anlattığı kamusal alanın, AB gerçekliğinde nasıl yaşandığını ve dahası nasıl yaşanması gerektiğini çeşitli makale ve yazılarında ortaya koymuş, kamusal alanın daha belirgin biçimde ortaya çıkmasının gerekliliğini ifade etmiştir. "Demokrasideki açık, ancak Avrupa kamusal alanının oluşup kuramsal sürece yerleştirilmesiyle giderilir....Pan Avrupa politik kamusal alan, Avrupalılaştırma sürecinde yetersiz sosyal bütünleşme sorunlarının çözümünü getirir" (Habermas, 2001:65). Yazar, Avrupa kamusal alanının, tıpkı ulus devletlerin kamusal alanının bir benzeri olduğunu savunur. Böyle bir sistem, bağımsız devletlerde ortaklaşa paylaşılan mesajlar ve onlara iliştilen anlamların kamusal alanda var olmasıyla mümkün olacaktır.

Neden Avrupa kamusal alanı ve konuya ilişkin sorunsalın son yirmi yıldır kavramsallaştırılmaya ve pek çok ülkeyi kapsayan araştırmalara konu olduğuna bakıldığında AB'de yaşanan gelişmelerin açıklayıcı olduğu görülmektedir. Dönüm noktası olarak da 1992 Maastricht Antlaşması'nın halkoylaması sırasında yaşanan problem gösterilmekte ve Avrupa Birliği alanında ortaya atılan 'demokratik açık' kavramı ile kamusal alanın Avrupalılaştırılması sorunu birbiriyle ilişkilendirilmektedir. 'Demokratik açık' AB'nin demokratik bir kurum olarak bazı eksikleri olduğunu ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.

Eurosphere adlı Avrupa kamusal alanına ilişkin bir araştırma da benzer bir argümanı savunmakta ve dönüm noktası olarak Maastricht Antlaşması'nda yaşanan halkoyu yenilgisini ve sonrasında sürece eklenen AB'nin demokratik kalitesinin bir kaygı konusu olmasını ileri sürmektedir (Baerenreuter ve diğerleri, 2008:1; Koopmans ve Erbe, 2004).

Özetlemeye çalışırsak günümüzde Avrupa Birliği ve Avrupa kamusal alanı, 'Avrupa politik iletişimiyle' yani 'Avrupa yönetimi' ile herhangi bir konuda fikir birliği veya karşı fikir birliği olarak yaşanan her türlü iletişimi ifade eder (Trenz, 2004'den akt. de Vreese, 2007:6). Bu bağlamda Avrupadaki araştırmacılar yaptıkları araştırma ve çalışmalarda Avrupa kamusal alanı içinde nerede ve nasıl bir iletişim yaşansın ki bir Avrupa kamusal alanının doğuşundan bahsedilebilsin ortak sorusunun etrafında çalışmaktadırlar.

3.1. Avrupa Kamusal Alanı ve Farklı Disiplinlerin Yaklaşımları

Avrupa kamusal alanına ilişkin yürütülen araştırmalarda çoğunlukla Avrupa konuları üzerinde fikir yürütülen, düşünülen, ulusal ve ulusüstü medyada tartışılanlara odaklandığı görülmektedir (Gerhards, 2000; Eilders ve Voltmer, 2004; Peter ve de Vreese, 2003; Trenz, 2004). Araştırmacılar pek çok ampirik çalışma metodundan yararlanmışlar, bir kısmı içerik analizi olarak adlandırılan medya yazılarının analizleri ile araştırmalarını yürütürken bazıları ise söylem analizi yöntemiyle Avrupa kamusal alanını ele alan çalışmalar yapmışlardır. Çok az bir kısım araştırma da vatandaş ve kurumlara eğilerek, Avrupa TV haberlerinin etkileri üzerine inceleme yapmaktadır (Eurosphere, 2003).

Konu üzerinde pek çok disiplinin açıklama getirdiği de görülür. İletişim araştırmaları, kamuoyu fikrinin formasyonunda medya iletişimini ele alırken; politika bilimciler, kurumsal ve sistematik soruları sorup, normatif perspektiften konuya yaklaşırlar; sosyoloji ise farklı alt sistemlerin birbiriyle bağlılığından yola çıkarak medya

sistemi ile politik sistemin birbiriyle ilişkisi çerçevesinde konuyu açıklar. Tarih alanındaki araştırmalar, Avrupa kamusal alanının tarih boyunca nasıl var olup dönüştüğünü ve Avrupa Birliği politikalarını kontrol edip etkilediğini araştırır. Sosyoloji ise Avrupa kamusal alan araştırmalarında, Avrupa toplumundaki farklı alt sistemlerinin Avrupa bütünleşmesine bakışını inceler.

3.2. Avrupa Kamusal Alan Araştırmaları

Avrupa kamusal alanına ilişkin bugünkü bilgilerle 3 farklı araştırma tipi belirlenir.

- Bir grup çalışma, tek bir Avrupa. kamusal alanına ulaşmanın önemli bir gereklilik olduğunu savunur ve *ütopik yaklaşım* olarak adlandırılır.
- İkinci grup özel olaylara ve belirli toplumsal katmanlara yoğunlaşır ki, burada Avrupa kamusal alanı vardır ve görülmektedir savından yola çıkar ve *elitist yaklaşım* olarak adlandırılır.
- Üçüncü grup çalışma da ulusal kamusal alanların içinde Avrupalılaştırmanın görüldüğü bunun nasıl ve ne kadar olduğuna odaklanır ve *gerçekçi yaklaşım* olarak adlandırılır.

Ütopik yaklaşım, literatürde geçen yirmi yılda 'ağırlığı olan, tek bir pan Avrupa kamusal alanı fikrini' ifade eden yaklaşımı açıklamak için kullanılmaktadır. Ütopik bakışa göre tek bir Pan Avrupa kamusal alanında, ortak dil, paylaşılan kimlik ve ulusötesi bir medya sistemi gereklidir. Teorisyenler farklı dillerin oluşturduğu iletişim engellerinden dolayı tek bir Avrupa Birliği kamusal alanının imkansızlığını savunmakta, AB'nin bir iletişim topluluğu olmayıp, zorlukla ortak hatıraları olan ve sınırlı da olsa ortak tecrübeleri olan bir Birlik olduğunu belirtmektedirler.

Son zamanlarda Habermas ve Derrida (2003:33) makalelerinde AB ve ABD arası anlaşmazlıkların ve uluslararası ilişkilerdeki gelişmelerin halk gösterilerine neden olduğu bu çıkışın da 'gerçek' ulusötesi Avrupa kamusal alanın başlangıcı olup olmadığını tartışmaktadırlar. Bazı teorisyenler ise halk gösterilerinin Avrupa kamusal alanının değil, global sivil toplumun olgunlaşmasının işaretleri olduğunu ileri sürer. Monolitik, tek bir pan Avrupa kamusal alanının terkedildiğinin kanıtları olarakta bu alanda yaratılmaya çalışılan pan Avrupa medyası, *the European* gazetesi ve çokça desteklenen *Euronews*'in başarılı olamamasını ileri sürmektedirler (de Vreese, 2002:2.1).

Elitist yaklaşım çerçevesinde araştırmacılar, bölümlenmiş, katmanlı, ulusötesi kamusal alanın varlığını ortaya koyup bu konuda, konu spesifik iletişim alanlarından, özellikle politik ve ekonomik elitlerce kullanılan bir iletişim alanından bahsederler (Eder, 2000, akt. de Vreese, 2007:8). Elitist yaklaşım çalışmalarında ele alınan kamusal alanlarda iletişim, ulusal düzeydedir fakat belirli konu başlıkları spesifik toplum tabakası ve tipik olarak elit kesime seslenen ciddi gazeteler aracılığıyla incelenir. Bu araştırmaların önemli bir kısıtı, seçilen gazetelerin, *Financial Times* gibi belirli Avrupalı okuyucuya ulaşan elitist gazeteler ve elin parmağını geçmeyen ticari yayınlardan oluşmasıdır. Çok sınırlı insana ulaşan kitle iletişim araçları olmaları nedeniyle kamusal alan olarak nitelendirilmesinin de zorlaştığından bahsedilebilmektedir (de Vreese, 2002; Koopmans, 2007'den akt. de Vreese 2007: 8).

Gerçekçi yaklaşım olarak adlandırılan üçüncü gruptaki araştırmalar da Avrupalılaştırılan kamusal alan üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmalarda monolitik, tek bir Avrupa kamusal alanı değil, Avrupalılaştırılan ulusal kamusal

alanlardan söz edilmektedir (Gerhards, 2000:293). Gerçekçi yaklaşım çerçevesinde iki kriter ortaya atılmıştır. İlki, artan oranda Avrupa tema ve aktörlerin ve değerlendirmelerin ulusal medyada yer alması ve bu değerlendirmelerin 'bir ülke ve onun çıkarlarından öte değerlendirmeler olması' dır. İkinci kriter ise, ülke içindeki medyaya yönelerek sınırlayıcı olmakla eleştirilmesidir.

Amprık araştırmalar da yukarıda sözü edilen Avrupalılaşılan perspektifle geliştirilmiştir. Avrupalılaşılanın farklı özellikleri ile ayırd edilebilmesi söz konusudur. AB haberlerine ilişkin en önemli farklılıklardan biri, AB'ye ilişkin haberler (kurum, aktör) ile diğer Avrupa ülkelerine ilişkin haberlerdir. Bu farklılık konuya ilişkin literatürde 'vertical' ve 'horizontal' yani 'dikey' ve 'yatay' Avrupalılaşılan olarak belirtilir. Dikey Avrupalılaşılan, ulusal aktörlerin Avrupalı aktör ve konuları ele alması, (Koopmans ve Erbe, 2003:4; de Vreese, 2007:9), AB konularının ulusal tartışmada yer almasıdır. Yatay Avrupalılaşılan ise ulusal medyadaki haberlerde konuların diğer AB ülkelerine, ulusal aktörlerine, değerlerine ait olmasıdır. Bu konuda geniş çaplı karşılaştırmalı çalışmalar ile medyanın AB bütünleşmesi ve politik konuları nasıl haberleştirdiği ele alınmaktadır.

AB konularında olaya özgü ve dönemsel olaylara bağlı yükselmeler ve uzun zaman konu hakkında az sayıda haber gözlenmiştir (de Vreese, 2002:2.3). Ulusal referandumlar, AB zirveleri gibi olaylar, önemli haber dönemleri olduğu saptanmıştır.Yapılan araştırmalarda haberlerin büyük kısmının ulusal devlet prizmasından görüldüğü yargısına yer verilmektedir. Ayrıca, ulusal kamusal alanların ne dereceye kadar Avrupalılaştığına ilişkin bir konsensüs de yoktur. Var olan Avrupalılaşılan kamusal alan, kuramsal pan Avrupa kamusal alanı kriterine göre, mükemmelden uzaktır fakat dış hatlarıyla Avrupa kamusal alanının çizilebileceği pek çok araştırmacı tarafından dile getirilmektedir. Europub gibi Avrupa çapındaki geniş ölçekli araştırmalar ile medya haberleştirmesine bakılarak, ulusal kamusal alanlardaki Avrupalılaşılan derecesi, Avrupa konuları aracılığıyla ölçülmeye çalışılmaktadır.

Europub araştırmaları dahilinde Avrupa kamusal alanına ilişkin bir araştırma kapsamında 1990-95, 2000-02 arası yazılı basın incelemesinde İsveç kamusal alanında güçlü bir Avrupalılaşılan, İngiltere'de güçlü bir karşı-Avrupalılaşılan, İtalya ve Hollanda da daha az Avrupalı kamusal alan saptanmıştır, çünkü Avrupalı konularda tartışmalar, ulusal aktörler arasında olmuştur (Koopmans ve Erbe, 2004:97). Yine 2000 yılına ilişkin Alman, Fransız, İngiliz, İtalyan ve İspanyol popüler yazılı basın incelemesinde, politik iletişimde ulusötesi titreşim kanıtı bulunmuştur (Trenz, 2004'den akt. de Vreese 2007: 9).

Stift et al (2007:128) Alman, İngiliz, Fransız, Avusturya ve Danimarka'da ciddi basını incelemiş ve değişik tür bir ulusötesi durum gözlemiştir. Araştırmacı, AB ve kurumlarına ilişkin haberlerde 1998-2003 yılları arası açık Avrupalılaşılan saptamıştır. Fakat yatay bütünleşmede zaman içinde negatif gelişim gözlemiştir. Yani yirmi yıl önceye göre Avrupalı ülkeler birbirleri hakkında daha az haber vermektedirler, Avrupalı konuşmacı tartışma ve konularında ise son yirmi yıldır durağan bir haberleştirme vardır. Hatta bu araştırmacı gruba göre kolektif Avrupalı bir 'biz ' görünürde yoktur.

Bir diğer Avrupa kamusal alan araştırması kapsamında, Avrupa Parlamento'su (AP) seçimleri incelenmiş ve 2004 AP seçimlerinin % 9.8'lik oranda ulusal TV haberlerinde genel yer bulabildiği saptamıştır.Yunanistan, Danimarka, Slovakya, Avusturya, İrlanda'da seçimler Almanya'nın aksine haberleştirme açısından daha görünür haldedir. Seçim dışında AB politikası ulusal haberlerde marjinal olarak ele alınan konu başlığıdır (Gerhards, 2000'den akt. de Vreese 2007: 10).

Üçüncü yaklaşım olan gerçekçi bakışı benimseyen araştırmalarda, ulusal kamusal alanın Avrupalılaşması mantığından hareket edilmektedir. Araştırmalarda eşleme ve paraleleşme ile Avrupalı konu ve aktörlerin sahnede yükselmesinin yanısıra yatay ve dikey Avrupalılaşma boyutunun olup olmadığı analiz edilmektedir. Araştırma, bu gelişimin nasıl oluşup ne kapsamda pekiştirildiğini veya halihazırda ne oranda var olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Literatürdeki farklılaşmalar farklı medyaya yoğunlaşmakta olduğundan araştırma gözlemlerine göre değişen derecelerde ulusal kamusal alanda Avrupalılaşmaya rastlanmaktadır.

Özellikle Avrupa kamusal alan araştırmalarında Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği tartışmalarının analiz edilerek, ortak bir Avrupa kamusal alanının yaratılıp yaratılmadığını inceleyen araştırma bulgularına göre bu konuda ortaklaşan bir görüş mevcut değildir. Avrupa Sosyal Bilimler Araştırmaları dergisi İnovasyon'da 2006 tarihli Tomas Koenig ve arkadaşları, Avrupa Birliği'nde kamuoyu alanının Avrupalılaşması konusunu ele alarak, İngiliz, Fransız, Slovak, Türk ve Amerikan yazılı basınından 1965 örnek gazete makalesinin incelenmesi ile Türkiye'nin AB'ye katılımı konusu çerçevesinde ortak bir kamusal alanın yaratılmadığı, ortak duruşun sergilenemediği sonucuna varmışlardır (Koenig ve diğerleri, 2006:166).

Başka bir araştırmada ise Türkiye örnek olayından yola çıkılarak Almanya, Fransa ve İngiliz yazılı basınından belirlenen 6 gazeteden, 1 Ekim- 31 Aralık 2002 tarihleri arasındaki Türkiye'nin AB üyeliği haberleri, köşe yazıları, katkı ve editoryaller seçilip konuyla ilgili olanları eleştirel söylem analizi kullanılarak incelenmiştir (Wimmel, 2006:3). Araştırmanın sonucunda varılan nokta Alman, İngiliz ve Fransız ciddi basınındaki Türkiye tartışmalarında, özellikle Alman ve Fransız söylemlerinin AB'nin gelecekte politik bütünleşmesi nedeniyle Türkiye tartışmasını gölgelerken, İngiliz basınında ulusal bakış açılarından kaynaklanan daha olumlu bir yaklaşımın hakim olduğu bulgusudur.

TV haberlerinde Avrupa Birliği konuları incelendiğinde özellikle Avrupa'da geniş ölçekte bir gelişim yoktur. Bu konuda popüler ve ciddi basındaki geniş incelemelerde Avrupalılaşan haberleştirmeye rastlanmıştır. Ulusal TV haberleri ise çoğunlukla *Eurobarometre* adlı istatistiki çalışmalardan bilgi edinilerek hazırlanmaktadır ve Avrupa kamusal alanından çok, belli olmayan tesadüfi az dereceli bir Avrupalılaşmadan bahsedilebilmektedir. TV haberlerine ilişkin Avrupa kamusal alan araştırmalarında Fritz Goethues (2004) '*prime time*' (en çok izlenme) haberlerinde Avrupa'da birincil medya olarak TV'nin rolünün arttığını ve haber kaynağı olarak çok büyüdüğünü belirtmektedir. İngiltere, Fransa ve Almanya'da Haziran-Temmuz 2003 tarihleri arasında yapılan *Eurobarometre 56* (AB istatistik hizmetleri) adlı, kamuoyu analizine göre yine AB konusunda bilginin yoğunlukla televizyon aracılığıyla edinildiği saptanmıştır (Broz, 2005:20).

Yeni medyanın (*internet*)'in Avrupa kamusal alanını yaratma konusundaki etkisini inceleyen Europub araştırmacıları, yedi Avrupa ülkesini, parasal politikalar, tarım, göç, emeklilik, ve Avrupa entegrasyonu konularında, 420 internet sitesinden alınan örneklemdeki içerik, dil ve Avrupa'daki yeri değişkenleri bakımından incelemişlerdir. Bulgularına göre, internet daha uygun bir iletişim kanalıdır ve internet ortamında daha az kurumsallaşmış aktörler mevcuttur (Broz, 2005:25).

Eurosphere kısaltmasıyla anılan Avrupa kamusal alanların özelliklerini seçilen dört Avrupalı konu yardımıyla açıklamaya çalışan bir diğer çalışmada, sosyal politik aktör olarak, politik partiler, düşünce kuruluşları, sosyal hareket ve vatandaş girişimleri ve medya ele alınmaktadır. Proje; sosyal/politik aktörlerin Avrupalı kamusal alanındaki açıklık derecelerini ölçmektedir. Çalışmada tek bir Avrupa kamusal alanının var olmadığı ve bunun

beklenmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Bunun nedeni olarak, sadece bir halkın, ulusun ve bir dilin olmaması, yani kültürel nedenler değil, fakat daha da önemlisi yapısal nedenlerin de bulunduğu ileri sürülmektedir. Kültürel olarak homojen ulus devletlerde bile kamusal alanın farklılaşması ve bölünmüşlüğü söz konusu iken AB’de bu durum daha da zor görünmektedir.

Görüldüğü gibi Avrupa kamusal alanına ilişkin çalışmalar bütünlük arz etmekten uzak ve çoğunlukla dönemsel olarak incelemelerin ele alındığı araştırmalardır.

4. Avrupa Kamusal Alan Araştırmalarında Yeni Bir Yöntem: İddia Analizi

Çalışmanın bu kısmında içerik analizi yerine Europub adlı bir araştırmada uygulanan iddia analizi yöntemini açıklamaya ve yeni bir perspektif sunmaya çalışılacaktır. Analiz, Europub kısaltmasıyla anılan ‘Kamusal Alandaki Politik Hareketlilik ve İletişimin Analizi’ başlıklı Avrupa Birliği Sıncı Çerçeve Programı tarafından fonlanan projede kullanılan kodlama kitabı (Koopmans, 2002) yardımıyla ele alınacaktır. Sözü edilen araştırma ‘*claim analysis*’ diyerek kavramsallaştırdığı, içerik analizine alternatif bir analiz metodolojisi olarak ‘iddia analizi’ yöntemini geliştirmiştir. ‘İddia etmeyi’ analiz ünitesi olarak ele alırsak, ‘(who) kim, kamusal alanda kime (whom), kimin çıkarıyla, hangi argümanı ya da çerçeveyi kullanıp, hangi konuda konuşmuştur’ sorularına cevap veren bir analiz yapısıdır. Bu yapının kamusal iletişimde daha etkileşimci ve eleştirci/tartışmacı olduğu ve bu yönüyle geleneksel medya içerik analizine göre daha detaylı ve verimli sonuç alındığı ileri sürülmektedir.

Geleneksel içerik analizi, konu ve çerçevelerin, farklı aktörlerin sıklığı ve tekrarını göstermektedir ama aralarında bir bağ kurmamıza izin vermemektedir. İddia analizi yöntemiyle farklı aktör ve kategoriler detaylandırılarak analiz edilebilmektedir. Ayrıca, Avrupa kamusal alanlarının analizi konusunda sorulara cevap vermesi için kullanılan geleneksel içerik analizleri daha çok medya merkezlidir ve diğer politik aktörlerin kamu söylemi, tartışma ve çekişme/mücadelesini görmezden gelir. Medya profesyonelleri tabii ki kamusal alanın şekillenmesine katkı sağlar, fakat bunu yaparken asıl önemli aktörler, işlenmemiş materyaller (iletişim eylemi ve olaylar), medyadan olmayan aktörler, politikacılar, çıkar grupları ve sivil toplum kuruluşlarıdır (Koopmans ve Erbe, 2004:98-117).

Geleneksel içerik analizinin politik iletişim alanında aktör, olay ve ilişkileri belirlemesi mümkün değildir. Bu geleneksel metodlar bize aktörlerin ne genişlikte ve hangi aktörlerin tekrar haber hikayelerinde geçtiğini bildirir, fakat aktörler arası ilişki ve kamusal tartışmalardaki rolü veya bu konular hakkındaki pozisyonlarına ilişkin bir şey söylemez. İddia analiz metodu, kimin hangi konuda kimi ve kimin çıkarları doğrultusunda adres gösterdiğini cevaplayarak, Avrupalılaştıran kamusal alanlar hakkındaki farklı şekildeki sorulara cevap arar. Bu sorulara cevap verebilmek için politik iletişimin bireysel hareketlerini, ‘*claim/iddia*’ diyerek analiz ünitesi olarak belirlemektedir. Araştırma kapsamında iddia, halka görünür kılınan, aleni iddialar olduğundan ve tanıma göre sadece kamuya ulaşan iddialar Avrupalılaştıran kamusal alanı oluşturacağından, medya uygun bir alandır. Her iddia için bazı değişkenler vardır: aktör, adres, içerik, coğrafi çerçevelemesi, aktörünün çıkarı. Her aktör için adres, objektif aktör (yerel, bölgesel, Avrupalı, ulusötesi olarak) kodlanır (Koopmans, 2002:2).

Bu metodolojiye göre iddia etme durumu, kısaca iddia, kamusal alandaki stratejik hareket birimidir. İddia etme yoluyla, politik fikir, fiziksel ya da sözel eyleme dönüşmektedir. Söz konusu ifade şekli, açıklama, demeç,

şiddet, baskı, karar, gösteri, mahkeme kararı vb.olabilir ve aktörler devlet aktörleri, sosyal hareketleri temsil eden aktörler, sivil toplum kuruluşlarını temsil eden aktörler, bireysel veya anonim aktörler olabilmektedir.

İddia analizinde analiz birimi iddianın geçtiği haber yazısı ve haberin içindeki iddia etme durumudur. İddia etme durumu, iddiacının amaçlı bir stratejik eylemi sonunda olmalıdır. İddia etme olarak sayılabilmesi için haber makalesi kamusal alan içinde devam eden veya tamamlanmış bir fiziksel ya da sözel referansa işaret etmelidir. Medya aktörlerinin fikirleri ya da medya benzeri diğer aktörlerin fikirleri, basit atıfları iddia olarak kabul edilmez.

Fiiller; 'söyledi, ifade etti, karar verdi, gösteri yaptı, eleştirdi, yayınladı, seçti, yazdı, tutukladı' gibi eylem ifade eden fiiller olmalıdır, ya da eylem ifade eden, açıklama, mektup, rapor, ülkeden sürgün, karar, engelleme vb. halleri barındırmalıdır. Europub araştırmasının gerçekleştirildiği iddia analiz yönteminde, iddia 7 ayrı ana parçaya bölünmüştür ve bu unsurların her biri de alt değişkenlere ayrılmıştır:

1. *İddianın yeri ve zamanı* (ne zaman ve nerede söz konusu iddia gerçekleşti)

Değişkenler: Yıl, ay, gün, ülke, bölge, şehir

2. *İddia sahibi: iddiayı yapan aktör* (iddiayı kim yaptı?)

Değişkenler: hareket, hareket tipi, hareket alanı, ülkesi

3. *İddianın şekli: iddia kamusal alanda nasıl yer aldı*

Değişken: biçim

4. *İddianın adresi:* (iddia kime yöneltildi?)

Değişkenler: iddianın yönelme adresi, adres ülkesi

5. *İddianın asıl konusu* (iddia ne hakkında?)

Değişkenler: alan, konu,

6. *Nesne aktör: eğer iddia gerçekleşirse kim etkilenecek?* (Kime karşı? Kim için?)

Değişkenler: nesne alanı,

7. *İddianın haklılaştırılması* (Neden bu eylem yapılmıştır?)

Değişken: çerçeve

İddia analizini örnek cümlelerle daha kolay anlaşılabileninden aşağıdaki cümlelerden yola çıkmak yerinde olacaktır:

- Bir grup mülteci, ülkelerine geri gönderilmek istemediğinden açlık grevi yapmaktadırlar.
- AB Parlamentosu, Türk hükümetinin politik tutuklulara karşı davranışlarını düzeltmesi konusunda resmi bir karar aldı.

Tablo 1: İddia Analiz Şeması

<i>Kim?</i> (özne aktör)	<i>Nasıl?</i> (biçim)	<i>Kime?</i> (adres)	<i>Ne?</i> (konu)	<i>Kime karşı?</i> (nesne aktör)	<i>Niçin?</i> (çerçeve)
Bir grup mülteci	Açlık grevinde	Hükümetten istekleri var	Ülkerine geri gönderilmeme	Kendilerine(mülteci grubu)	Durum Cenova Konvansiyonu'na aykırıdır
AB Parlamentosu	Resmi karar	Türk hükümetini eleştirir ve istekleri var	Davranışların düzeltilmesi ve geliştirilmesi	Politik tutuklular	İnsan haklarına AB'nin çekirdek değerlerini tartışıyor

(Kaynak: Koopmans, 2002)

Tablo1'de görüldüğü gibi iddia analizi; özne—eylem—adres—eylem—nesne aktör haklılaştırma şeklinde kısaltılabilir. Bir aktör kamusal alanda bir dizi eylemde bulunur ve diğer aktörlere yönelir (adres), bir üçüncü aktörün çıkarına ya da aleyhinedir (nesne aktör). Aktör yaptığıının nedenini ve haklılığını açıklar. Pek çok iddia tipolojik olarak böyle ayrılmayabilir. Kodlama için en önemli bilgi 'biçim'dir. Yani kamusal alanda eylem tanımlanmalıdır. Bunun yanında konu üzerinde bilgi verilmeli, nesne ve çerçeve yani haklılaştırılması, tanımlanmalıdır ki bu eylemin, bizim araştırmamızın belirlediği başlıktaki alanlarla ilgisinin olup olmadığı belirlenebilsin. Araştırmada pek çok iddia elementi bulunmayabilir.

Aşağıdaki cümleler de eksik olsa da bir iddiayı ifade ederⁱⁱⁱ:

- Fransa Tarım Bakanı, Fransız çiftçilerini desteklemek için et ithalatçılarını diğer AB ülkelerinden et ithalatını boykot etmeye çağırdı.
- Angela Merkel AB Anayasasına ilişkin bir konuşma yaptı.
- Mülteci merkezi ateşe verildi.
- Bavyeradaki otoriteler bir grup Kürd'ün ülkeden uzaklaştırılmasını istedi.
- Bir grup İngiliz ekonomist İngiltere'nin ortak parasal alana katılmasının ekonomik büyümeyi düşüreceği iddiasını içeren bir rapor yayınladı.

Tablo 2: Tamamlanmamış İddialar

<i>Kim?</i> (özne aktör)	<i>Nasıl?</i> (biçim)	<i>Kime?</i> (adres)	<i>Ne?</i> (konu)	<i>Kime karşı?</i> (nesne aktör)	<i>Niçin?</i> (çerçeve)
Fransa Tarım Bakanı	Seslenir	Et ithalatçılarına	Et ithalatına boykot	Fransız çiftçilerini desteklemek için diğer AB ülkelerine seslendi	
Angela Merkel	Konuşma yapar		AB anayasasına ilişkin		
	Ateşe verir			Mülteci merkezi	
Bavyera'daki otoriteler	Ülkeden uzaklaştırır			Bir grup Kürdün	
Bir grup İngiliz ekonomist	Bir rapor yayınlar				İngiltere'nin ortak parasal alana katılması ekonomik büyümeyi düşürecek

(Kaynak:Koopmans, 2002)

İlk satırdaki örnekte iddia tamamlanmamıştır, sıklıkla haklılaştırılmanın belirtilmediği görülür. İkinci satırdaki örnekte olduğu gibi sıklıkla iddianın adresi ya da nesne aktörü de verilmeyebilir ya da gazetede yer almaz. Üçüncü örnekte direk eylem vardır, söylemsel elementi yoktur, konu eylemin fiziksel durumundan çıkarılır. Bazen de buna ek olarak aktörler anonim olabilir. Dördüncü örnek, devlet aktörleri için çok sık rastlanan bir durumdur.

Kimin özne aktör, adres, nesne aktör olduğu konusundaki örnek kalıbımız^{iv}; 'Ayşe Ahmet'ten Ali'ye kitabını vermesini istedi' kalıbında, 'Ayşe' özne aktör, 'Ahmet' adres, 'Ali' nesne aktör, 'kitabı vermek' konu, 'istemek'de form yani biçimi ifade eder.

Aynı yapıda çözümlersek^v; Barack Obama (Ayşe) Afgan hükümetinden (Ahmet) Usame Bin Ladin'i (Ali) ülkeden çıkartmasını (kitabı vermek) istedi(istemek). Diğer örnek; Merkel (Ayşe), Obama'ya (Ahmet)Taliban rejimine karşı (Ali) askeri destek konusunda tam güvence (kitabı vermek) verdi(istedi). Diğer örnek ise; Sarkozy (Ayşe) Obama'yı(Ahmet) AB'nin (Ali) karar verme sürecini engellemekle (kitabı vermek) eleştirdi (istedi).

Özetle iddia etme durumu, bireysel açıklama ile aynı değildir. Örneğin bir konuşmacı, basın konferansında pek çok bağımsız konuda açıklama yapsa da iddia etme durumuna göre, stratejik olarak kamusal alanda tek bir hareket yapılmıştır.

Geleneksel içerik analizine göre daha kapsamlı bir yöntem olan iddia analizi, kullanıldığı Europub araştırması kapsamında yedi ülkede (Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Hollanda, İspanya ve İsviçre) ve yedi politika alanına ilişkin, 1980 ve 2002 yılları arasında seçilen konu alanlarıyla ilgili AB konulu haberleri ele almıştır ve bu yöntem yardımıyla araştırma sonuçları daha kapsamlı ve yoğun içerikte incelenebilmiştir. Sadece hangi konunun ne

sıklıkta ele alındığını açıklama konusunda daha sıklıkla başvurulan içerik analizine göre daha karmaşık dizayn edilmiş olan ve kodlayıcıların yeterli bilgi ile donatıldığında güvenilirliğinin de yüksek olduğu bu yöntem, sosyal bilimler alanında kullanılmak üzere gelecekteki araştırmalar için verimli bir yöntem olarak dizayn edilmiştir.

5. Sonuç

Kavramsallaştırmadaki farklılıklar toplumun anlayışına göre değişse de ana akım kamusal alan kavramı bireyselci, grupçu, çok kültürlü ve çoğulcu olarak ayrılabilir. Bireyselciler, tek, söylemsel kamusal alanı savunurlar ve en belirgin araştırmacı Jürgen Habermas'tır. AB'deki uygulaması konusunda çeşitli araştırmalar mevcuttur. Grupçu ve çok kültürlüler, çoklu, ayrımlanmış kamusal alanları savunurlar ve en etkili temsilcilerinden Charles Taylor'a göre kamusal alan, en üstte buluşulan bir bakıştır. Çoğulcular, orta yol perspektifiyle hem bireysel hem de grup farklılıkları olan çoklu ve çok seviyeli kamusal alanları savunurlar (Keane, 2002: 310). Güçlü temsilcilerinden Nancy Fraser, ulusaltı-karşıt kamusal alanlar kavramıyla görüşünü kavramsallaştırır (Nancy Fraser, 1992:123).

Çalışmada ele alınan Avrupa kamusal alanına ilişkin araştırmaların verilerine göre Avrupa'da henüz ortak ve tek bir kamusal alan idealinden uzak ve sadece ulusal kamusal alanların Avrupalılaşmasına ilişkin izlerin görüldüğü bir takım bulgular mevcuttur ve çoğunlukla gerçekçi yaklaşım çerçevesinde ulusal kamusal alanlara ilişkin karşılaştırma ve araştırmalar yürütülmektedir.

Avrupalılaşma, adının ifade ettiği üzere bir süreçtir. Zamana ait geçici perspektifler bizim bazı yorumlara ulaşmamıza yardım eder. Zamanlar arası karşılaştırma yapmadan belli bir seviyede tespit edilen Avrupalılaşma iddiasının az ya da çok olduğu yargısına varamayız. Bunun ötesinde uzun süreli analizler bizim kavramsal olarak iddia etme modelinin iddia etmede kurumsal değerlerin sonuçlarını tıpkı *Euro* öncesi ve *Euro* sonrası gibi iz sürmemize yardım edecektir.

Kamuoyu fikri Avrupa bütünlüğünde bir değişkendir. Yeni bilgiler, vatandaşların siyasa tercih ve fikirlerini değiştirebilir. Aslında günlük deneyimlerinden değerlendirmelerden çıkarılırsa insanların çok az bilip ilgilendiği konularda medya etkisi daha büyük olabilir. Medyanın sağladığı yeni bilgi Avrupa entegrasyonunun farklı yönlerine ilişkin kamunun destek ya da karşıtlığına katkı sağlar. Kamunun Avrupa ilgisine desteğinin oranı meşruiyeti olarak görüldüğüne göre, medya Avrupa entegrasyonu hakkında ne düşünüp hangi konular hakkında karar vermeleri konusunda bireyler üzerinde etkili bir araçtır.

Küreselleşme ve değişimlerin sonucu olarak sosyal bilimlerde de ülkeler arası karşılaştırmalar yapmak çağın bilim insanına getirdiği zorunluluklardandır. Ülkeler arası karşılaştırmalar yapabilmeyi ve verileri birlikte okuyabilmeyi kolaylaştıran geleneksel içerik analizinden daha işlevsel olan iddia analizi yöntemi de gelecekte iletişim, uluslararası ilişkiler ve uluslararası iletişim konularındaki çalışmalar için özgün bir yöntemdir. Yöntemin Avrupa Birliği tarafından fonlanan çok uluslu bir projede kullanılması da işlevselliğini sınama adına yine önemli bir diğer veridir.

Yukarıda kısaca değinmeye çalıştığımız iddia analizi yöntemi araştırmacılar için yeni bir yaklaşım olarak ele alınarak gelecekteki kamusal alan araştırmalarında kullanılmaya adaydır. İddia analizi yöntemiyle Avrupa

kamusal alan araştırmalarına paralel olarak Türkiye kamusal alanındaki Avrupa Birliği'ne ilişkin haberlerin incelenerek karşılaştırmalar yapılmasına ihtiyaç vardır. lkeler arası karşılaştırmalar ve bilimsel verilerle desteklenen gelecekteki iletişim politikalarının Avrupa kamusal alanının yaratılmasına katkıda bulunup bulunamayacağı belirsizse de demokratik bir kamusal alana ulaşmada önemli bir adım olacağı reddedilemez bir gerçektir.

Kaynakça

- Baerenreuter, C., Brüll M., Mokre M., Wahl-Jorgensen, K. (2008). An Overview of Research on European Public Sphere. Eurosphere Çevrimiçi çalışma makalesi. No:03. (<http://eurosphere.uib.no/knowledgebase/workingpapers.htm>) (10.10.2009).
- Broz, M. (2005) Is Europeanisation of the Public Sphere in Media Finally Emerging? Discussed in Context of the EU Media Policy and Changing Trends within the European Media Structure, Research Paper, Lund University, Department of Political Science.
- Bursens, Peter, The Paradox of Mass Media and the Search for More Legitimacy in the European Union, Paper to be presented at the 2nd ECPR SGEU Pan European Conference, Bologna, 24-26 June, 2004.
- Eder, K. (2000). Zur Transformation National Staatlicher Öffentlichkeit in Europa. *Sprachgemeinschaft zur Issuespezifischen Kommunikationsgemeinschaft. Berliner Journal für Soziologie*. Vol.10(2):167-184.
- Eilders, C. ve Voltmer, K. (2004). *Zwischen Marginalisierung und Konsens: europäische Öffentlichkeit in Deutschland. Die Stimme der Medien. Pressekommentare und politische Öffentlichkeit in der Bundesrepublik* (ss.358-385) Derleyen C. Eilders, F. Neidhardt ve B. Pfetsch. Wiesbaden: V.S.
- Eriksen, E. O. (2004). An Emerging European Public Sphere", *European Journal of Social Theory*. Vol:8, No:3.
- EUROPUB Project* (2004). The Transformation of Political Mobilisation and Communication in European Public Spheres. Assembling Information That Allows The Monitoring of the European Public Space. 5th Framework Programme of European Commission. (www.europub.com) (10.10.2007).
- EUROSPHERE Proje Başvurusu* (2005). Diversity and the European Public Sphere: Towards a Citizens' Europe. Bergen. (<http://www.eurosphere.uib.no/about.htm>) (10.10.2007).
- Fraser, N. (1992). Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy. Habermas and the Public Sphere (ss.109-143) Derleyen C. Calhoun. Massachusetts: The MIT Press.
- Gerhards, J. (2000). Europäisierung von Ökonomie und Politik und die Tragheit der Entstehung Einer Europäischen Öffentlichkeit (ss.277- 305). Derleyen B. Maurizio. Die Europäisierung Nationaler Gesellschaften. Sonderheft der Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie. Oppladen: Westdeutscher Verlag.
- Groethues, F. (2004). "Television News and the European Public Sphere: A Preliminary Investigation". CEPS çalışma makalesi. (http://ics.leeds.ac.uk/europolcom/exhibits/paper_6pdf) (12.02.2007)
- Habermas, J. ve Derrida J. (2003). 'Nach dem Krieg: Die Wiedergeburt Europas', Frankfurter

- Allgemeine Zeitung, 31 Mayıs 2003.
- Habermas, J.(2001). Why Europe Needs a Constitution. *New Left Review*. Nr:11.
- _____ (1962). *Strukturwandel der Öffentlichkeit, Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*, Neuwied: Hermann Luchterhand Verlag, 1962.
- İrvan, S. (2002). (Der.). *Medya, Kültür, Siyaset*. İkinci basım. Ankara: Alp Yayınevi.
- Jankovski, N. W. ve Van Os, R.(2004). The 2004 EP Election and the Internet. Contribution to a European Public Sphere? Conference on Internet Communication in Intelligent Societies. Düzenleyen School of Journalism & Communication, The Chinese University of Hong Kong. Konferans Bildirisi. Hong Kong. 8-10 July 2004.
- Keane, J. (2002). 'Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümleri' *Medya Kültür Siyaset* (ss.295-337). Derleyen S. İrvan. Ankara: Alp Yayınevi.
- Kentmen, Ç. (2010). Mass media Use and Citizens' Knowledge about the EU: The Turkish Case. *Turkish Studies*. Vol.11(4):625-641.
- Koçan, G. (2008). 'Models of Public Sphere in Political Philosophy', *EUROSPHERE Çevrimiçi çalışma makaleleri.No.02*. (<http://eurosphere.uib.no/knowledgebase/workingpapers.htm>.) (12.02.2009).
- Koenig,T., Mihelj, S.,Downey, J.,Bek, M.(2006). Media Framings of the Issue of Turkish Accession to the EU. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*.Vol. 19(2):149-169.
- Koopmans, R. ve P. Statham. (2002) 'The Transformation of Political Mobilisation on Communication in European Public Spheres: A Research Outline'. <http://europub.wz-berlin.de>. WZB. (12.02.2009)
- Koopmans, R., Erbe, J.(2004). "Towards A European Public Sphere? Vertical and Horizontal Dimensions of Europeanized Political Communication", *Innovation: The European Journal of Social science Research*, Vol:17, No:2. ss.97-118.
- Koopmans, R.(2007). 'Who Inhabits the European Public Sphere? Winners and Losers, Supporters and Opponents in Europeanised Political Debates, *European Journal of Political Research*: 46.ss.183-210.
- _____ (2002). Codebook for the Analysis of Political Mobilisation and Communication in European Public Spheres. (<http://europub.wz-berlin.de>) (10.10.2007).
- Koopmans, R. ve Pfetsch, B. (2003). 'Towards a Europeanised Public Sphere? Comparing Political Actors and the Media in Germany'. *Arena Working Paper* 23/03.
- Langenscheidts Taschenwörterbuch: Der Türkischen und Deutschen Sprache* (1991).K. Steuerwald. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Newton, K. (2006). 'May The Weak Force Be With You: The Power of the Mass Media in Modern Politics'. *European Journal of Political Research*, Vol:45(2): 209-234.
- Özbek, M. (2004). *Kamusal Alan*, İstanbul: Hil Yayınları.
- Peter, J. ve de Vreese, C. H. (2003). In search of Europe: the European Union in

National Television News. *53rd Annual Meeting of International Communication Association*, Bildiri makalesi.

Seidendorf, S. (2003). 'Europeanisation of National Identity Discourses? Comparing French and German Print Media', *ECPR*, Edinburg, 28th March-2nd April 2003.

Stift, S., Brüggenmann, M., KönigsLöw, K. Kleinen-V, Peters, B., Andreas, W. (2007).

Segmented Europeanisation: Exploring the Legitimacy of European Union from a Public Discourse Perspective. *Journal of Common Market Studies*. Vol. 45(1):127-155.

Trenz, H-J. (2004). 'Media Coverage on European Governance Exploring the European Public Sphere in National Quality Newspapers'. *European Journal of Communication*. Vol.19(3):291-319.

de Vreese, C. H. (2007). EU as a Public Sphere, *CONNEX*, Living Rev. Euro. Gov., Vol. 2(3). Çevrimiçi makale. (www.livingreviews.org/lreg-2007-3). (10.12.2008).

_____ (2002). *Framing Europe. Television: Television News and European Integration*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.

Wahrig Deutsches Wörterbuch (1991). Wahrig G. Bertelsmann Lexikon Verlag: München.

Wimmel, A. (2006). Beyond the Bosphorus? Comparing German, French and British Discourses on Turkey's Application to Join the European Union", *Political Science Series*: 111, Vienna.

Açıklamalar

ⁱ 'Claim analysis' olarak kavramsallaştırılan yöntem Türkçe kaynaklarda rastlanmamıştır bu nedenle yazar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

ⁱⁱ Makalede geçen tüm İngilizce ve Almanca kaynaklar yazar tarafından Türkçe'ye çevrilerek kullanılmıştır.

ⁱⁱⁱ Bazı örnekler adı geçen kod kitabından alınırken bazıları ise günümüze uyarlanarak değiştirilmiştir.

^{iv} Örnek kalıp Türkçe'deki en çok kullanılan isimlerden yola çıkılarak oluşturulan örnek cümledir.

^v Örnek cümleler yazar tarafından oluşturulmuştur.